

Ergoterapeutforeningens holdninger til frivillighed og frivilligt arbejde

Baggrund

EU har udnævnt 2011 til European Year of Volunteering (EYV), Europæisk år for frivilligt arbejde. Baggrunden for at sætte fokus på frivillighed i en europæisk sammenhæng er, at velfærdssamfundet og de offentlige udgifter er både i en demografisk og finansieringsmæssig krise. Der er derfor et politisk behov for vitalisering af de frivillige ressourcer, som ligger hos befolkningen i forhold til socialt medborgeransvar, evne til egenomsorg og støtte fra egne – og frivillige – netværk.

Frivillighed og frivilligt arbejde

Frivillighed er et gode. I den aktuelle velfærdssammenhæng opstilles der ofte modsætninger til frivillighed, karakteriseret ved faglighed, de professionelle, dem som har en pligt i samfundet, dem som kan afkræves sikkerhed og kvalitet, m.v.

I en økonomisk nedskæringsperiode kan frivillige derfor – uanset om man ellers ser positivt på dem – virke som en negativ konkurrencefaktor for ergoterapeuter og andre velfærdsprofessioner. Dette er et legitimt forbehold, der skal tages seriøst, når politikere og beslutningstagere forventer støtte til øget frivilligt socialt arbejde.

Et fællesskab eller samfund kan ikke fungere uden frivillighed og frivilligt arbejde. Frivilligt arbejde er en vigtig og almen værdi for alle mennesker. Både for dem, der udfører det, og dem, der gør brug af det: Forældre i skolebestyrelser, trænere i sportsklubber, nabo-hjælp, Natteravnene, besøgsvenner, ældreråd og lokale kulturaktiviteter er alle eksempler på samfundsgoder, som ikke kan eksistere uden et stærkt, frivilligt element.

Et godt velfærdssamfund kan ikke få for meget af borgernes frivillige solidaritet, indbyrdes støtte og deltagelse fra alle. Civilsamfundets frivillige "hjælper" ikke de professionelle. De er ligeværdige samarbejdspartnere.

Samfundet skal på den ene side ikke passivisere borgerne ved at lade professionelle overtage funktioner, som den konkrete borger selv kan klare; men samfundet har på den anden side pligt til at tage sit ansvar overfor de bestemte medborgere, som faktisk ikke er i stand til selv at opretholde et godt liv, som aktive deltagere.

Ergoterapeuter er eksperter i aktivitet og deltagelse. Det er ergoterapiens centrale målsætning at muliggøre borgernes aktivitet og deltagelse, og ergoterapeuter har derfor specifikke, faglige interesser og kompetencer i forhold til frivillighed.

Ergoterapifaglighed er ikke en modsætning til de frivillige, men kan tværtimod anvendes til en målrettet styrkelse af frivillige netværk og initiativer.

Muligheder og rammer for, at borgeren kan udføre og indgå i frivilligt arbejde, er et af de helt centrale elementer i ergoterapeuters ydelser i rehabilitering.

Frivillige aktiviteter og arbejdsfunktioner er i mange tilfælde to af de konstituerende roller i en vellykket rehabilitering. Betydningen af *at være og gøre noget for andre* indgår af den grund i ergoterapifaglige målsætninger for klienter og deres personlige netværk. En anden rolle, som *modtager* af andres frivillige "arbejde", er en tilsvarende vigtig faktor i mange menneskers hverdagsrehabilitering. Ikke som modtager af en andenrangs velgørenhed, men som aner-

kendt genstand for andres interesse. Den frie villighed og det frie valg skal således være realistisk og til stede *hos begge parter*.

- Det er afgørende, at de borgere, som er særligt afhængige af andres hjælp, ikke får forringede livs- og funktionsvilkår som konsekvens af, at frivillige blot overtager fagprofessionelle ydelser. Dette princip må vurderes konkret og rationelt i de forskellige sammenhænge. Både ved f.eks. kommunale, generelle serviceomlægninger og i den enkelte borgers livssituation.

- Samfundet kan med rette stille store krav til betalt, professionel service: f.eks. om nytteværdi, evidens, sikkerhed, etik, opdateret viden, observation og samarbejde. Det er disse konkrete kvaliteter, der nedprioriteres, når politikere *af økonomiske grunde* kalder på krisehjælp i form af mere frivillighed i velfærdssektorerne.

- Der må skelnes mellem samfundets kontrol og kvalitetskrav til hhv.:

- Civilsamfundets frivillige, menneskelige relationer i familie, nærmiljø og netværk
- Formaliserede, private organisationer af frivillige med særlige sociale formål
- Anerkendte og regulerede professioner med konkrete ansvarsområder

- Omlægning af professionelle velfærdsydelser til frivillige organisationers og enkeltpersoners varetagelse medfører sandsynlige kvalitetstab for borgere, der har særlige vilkår, problemer og behov.

- Økonomisk begrundede omlægninger af professionelle velfærdsopgaver til civilsamfundet skal underkastes en demokratisk og faglig vurdering i hvert enkelt tilfælde.